

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie.

Pe an 18 cor. $\frac{1}{4}$, an
9 cor. $\frac{1}{4}$ 450 fil.

P. B.

Pentru străinătate:

Pe un an 24 coroane
 $\frac{1}{4}$, an 12 cor. $\frac{1}{4}$, an
6 coroane.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oară 12 fil., a treia
oară 10 fil.

□ □

Tot ce privește fosie
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admisi-
stratiunea „Unirea”
în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

Un an nou.

Încă un an pierdut în noianul veșniciei! Ce repede! Cât de pe neobservate s'a furișat pe dinaintea noastră! De abia și-a fost anunțat apariția, și iată a și dispărut fără urmă!

Cu adevărat! Timpul este un fluviu uriaș, ce trece pe dinaintea ochilor noștri cu iuteala fulgerului, și ne mână pe unul fiecare spre marea veșniciei.

Fiecare clipă ne aduce mai aproape de țintă, rupând o bucățică din eul nostru, din viața noastră, fără să ne-o restituie vreodată.

Avea toată dreptatea, sfântul Ieronim să-și amintească de câteori dicta, scria, cetea, coregea manuscrisele sale, că fiecare punct al scrisului etc. era răpit așazicând din viața lui, îi scurtă clipele vieții.

E de cel mai mare interes prin urmare ca acum când începem un an nou, pentru foarte mulți dintre noi poate cel din urmă an al vieții, să ne hotărîm ferm să folosim timpul cât mai bine, neperzând nici o oră, ce zic, nici o minută, căci pentru fiecare clipă rău folosită fi-vom trași la aspră răspundere din partea Celui veșnic de zile, care dirigue timpurile. Știut este doară din evanghelie, că pe servul netrebnic, care și-a îngropat talantul, l-a aruncat în întunerecul cel mai din afară; că via săpată și îngredită, în mijlocul căreia zidi-se turn și așeza-se teasc, și care a produs numai spini, o a desgrădit Domnul și o a părăsit; și că a blăstămat smochinul, care n'a mai produs fructe.

Cum au făcut oamenii mari? Aceștia n'aveau nicidecum vreme de pierdut. Foloseau toată clipa. Episcopul Wittman din Regensburg era așazicând în același timp pururea pe stradă, în biserică, în scaunul spovedaniei, în seminarium, în școală,

la cateheză, în spitale, în azile, în orfanotrofii, în căsile săracilor, la masa de scris, la biuroul de cărți, pe amvon, în consistor, în sfatul orășenesc, pe catedra profesorală. Cum i-a succes să folosească timpul așa de bine? Iși împărția foarte exact timpul, notând fiecare sfert de oră, și folosirea lui, pe o bucățică de hârtie, și nu permitea să treacă nefolosit. Dacă i-se părea că vre-un sfert de oră nu l-a folosit bine, scria pe hârtie: „Am păcătuit; am fost necredincios”. Patruzeci de ani a trăit în chipul acesta.

Despre importanța timpului și-a dat seamă și misionariul Ignățiu Spencer, care găsiă timp să se ocupe și cu scrisul, cu toate că era pururea în călătorii și avea lucru din seamă afară mult cu evanghelizarea mulțimilor. El folosiă cu adevărat fiecare clipă. Scria de obicei de câteori așteptă în gări plecarea trenurilor, nemijlocit înainte sau după mâncare, sau între singuraticile spovedanii, și-și nota ideile de regulă cu creionul pe bucățele de hârtie de toată forma și mărimea, pe dosul cuvertelor etc.

Să folosim deci și noi timpul fugar cât mai bine. Să fim în punctul acesta foarte sgârșiți. Vameșii nu lasă să treacă nimeni peste poduri fără să îi ceară taxa reglementară, fie ea cât de mică.

Să punem la contribuție fiecare clipă.

Să jertfim fiecare clipă lui Dumnezeu și deaproapelui nostru.

Sfânta Ioana Francisca de Chantal era obișnuită să converseze cu Dumnezeu, să-și înalțe mintea la Dumnezeu până și în decursul lucrării sale de peste zi, și în atingerea zilnică cu oamenii. Și sfătuită să nu-și strunească prea tare, în chipul acesta, mintea, răspunde: „Dacă aș pierde o singură clipă de timp, ar trebui să mă acuz de furt,

întrucât datoresc totul lui Dumnezeu și sufletului meu”. — Bossuet episcopul de Meaux se dispenză până și de vizitele reglementare sociale, pentru a jertfi tot timpul bisericii, religiunii, binelui obștesc. Până și împăratul păgân Titus se întrebă în fiecare zi dacă nu cumva a lăsat să treacă ziua fără a face vre-un bine cuiva. Și dacă nu-și aducea aminte de-o astfel de faptă, exclamă dureros: „Diem perdidit”, „am pierdut o zi”.

Timpul sămănatului este numai acum în această viață. În veșnicie e numai timpul secerișului, și noi fericiții, dacă secerișul nostru va fi fericirea veșnică alui Dumnezeu.

Dr. Al. Nicolescu.

† Dr. IOAN RAȚIU.

— Cuvânt funebru, rostit în Catedrala din Blaj, la 11 Ianuarie 1917, de Al. Ciura. —

„Căuta-mă-veți pe mine,
și nu mă veți afla”.

Ioan 7. 34.

Jalnicii ascultători!

Vă cer iertare, dacă am îndrăznit să iau asupra-mi, la dorința colegilor mei, o însărcinare, ce cred că trece peste puterile mele.

E ușor să schițezi pe pânză, în marmură, sau pe hârtie conturile unei figuri marcante oarecare. Mâna și ochiul au siguranța deplină, creierul funcționează normal, deosebirile de umbre și lumini se nuantează cu precizie — și imagina e redată fidel.

Dar cum voi putea eu să îndeplinesc, cât de cât exact această muncă, când „persoana marcantă”, despre care trebuie să vorbesc, e atât de strâns legată de sufletul meu, de munca și idealismul, ce l-am desfășurat cu colegii mei, atâția ani încheiați, alături de acela, ce ne spune azi, cu o liniște supra-pământeană: „Căuta-mă-veți — și nu mă veți afla”?

Suntem oameni, ce succumbăm sub povara loviturilor sortii; suntem oameni, și când se prăvale lângă noi unul din stâlpii cei mai viguroși și rezistenți, ce li știeam alături, simțim golul pierderii; li simțim îndoit, când povara se spasă tot mai greu, pe umerii noștri.

Coloaga noastră Dr. Ioan Rațiu, una din cele mai distinsse figuri, ce au revărsat lumină și idealism în aceste sfinte ziduri culturale ale Blajului, aparține de aci înaltele istoriei literare, și trebuie să ne forțăm, pentru a redă *obiectiv*, și a condensa în câteva file, activitatea lui de dascăl entuziast, neobosit mănăitor al condeiului, și scrutaător infatigabil al trecutului nostru cultural, cu mult întineric, și lumină patină.

* * *

Voiu da deci, jalnici ascultători, numai datele unei biografice, năzuindu-mă să sufli duh de viață în ele, în cadrele restrinse ale unui panegitic, când condeiul ce-mi tremură în mână, nu se așterne bucurios pe luciul hârtiei.

Este greu să rostesci osanale lângă un sicriu, când cel ce doarme într'inau n'are nici o lipsă de ele, după-cum n'a avut nici în viață, având totdeauna răsplata cea mai înaltă: *conștiința datoriei împlinite*. Este foarte deficiu să constăți, că acest sicriu ascunde, în cadrele lui strâmte și reci, osăminte de un om mare, când ne-am obișnuit să-l vedem strecurându-se așa de nepretențios și modest în viață, ca orice om de toate zilele.

Și totuși — e o datorie a noastră să o spunem — măcar acum când avem cel din urmă prilej a o face, acest sicriu duce cu el în groapă, o viață de muncă și abnegație, o scânteie dumnezeiască, ce a călăuzit pe toți idealistii din lume: dragostea de muncă, fără a aștepta recunoștința obștei, indiferent că e înțelegătoare sau ba!

* * *

Născut în Dobâca, la 10 Maiu 1869, din o familie de țărani, repausatul nostru tovarăș de muncă, s'a ridicat la rangul academic, după atâtea și atâtea opintiri. Băiat sărac, ajuns la școlile Piaristilor din Cluj, fără nici un ajutor de acasă, se susține cu lecții date elevilor, și cu sprijinul unui mic stipendiu al Asociațiunii. Urmează apoi li-

terele la universitatea din Cluj și Graz. La 7 Septembrie 1895 e numit profesor provizor la institutele de învățământ din Blaj, cu o leasă ce se aseamnă cu aceea a învățătorilor noștri, pe vremuri. Trece, la 1897, ca profesor suplent la institutul nostru pedagogic și școala superioară de fete, la 1898 e numit ca profesor ordinar în aceeași calitate, iar la 1900 trece la gimnaziul nostru arhidiecezan, pentru catedra de literatură română și maghiară.

Ocupă în intervalul dela 1897—1900 funcția de prefect al internatului preparandial, iar din 1900—1908 pe aceea de prefect în Internatul Vancean de băieți.

Că cine a fost repausatul în Domnul ca profesor, va spune o la timpul seu mai pe larg cronicarul, care îl va așeza figura lui de dascăl erudit la locul de onoare, între cei dinți. Vor spune miile de elevi și eleve, cari s'au împărțit din comoara lui de cunoștință, sub disciplina severă a dascălului dornic veșnic de lumină, dornic de a împărtăși și altora cât mai mult, din comoara de știință, pe care o câștigare, cu truda unei vieți întregi.

Dar conștiințiozitatea lui de dascăl harnic și predant nu l-a împiedecat de a desfășura o activitate literară și culturală așa de rodnică, cum n'am obișnuit decât la cele mai ilustre figuri ale acestui focular cultural.

S'ar putea aduna volume întregi din articolele, ce le-a scris prin „Fosia sceltică“, aceasta a și redactat-o o vreme, — „Enciclopedia Română“, „Unirea“, „Luceafărul“, „Gazeta Transilvaniei“ etc.

Să însirăm numai câteva din lucrările lui, de pe coperta unei broșuri, ce ne cade, întâmplător, în mână: *Vieța și operele lui Andrei Murășanu* (Blaj, 1909), *Murășan András élete és költészete* (Kolozsvár, 1900), *Peesia idilică* (Blaj, 1901), *Ștudii și biografii* (Blaj, 1904), *Vasile Cârlova* (Blaj, 1905), *Timoteiu Cipariu* (Blaj, 1905), *Ioan Rusu*

(Blaj, 1907), *Vasile Fabian Bob* (Blaj, 1907), *Dascălii noștri* (Blaj, 1908), *Blajul* (Brașov, 1911).

Seria nu e completă, căci de atunci a mai edat un manual de Poetică, o biografie a marelui Mecenas: Ioan M. Moldovanu, a pregătit un studiu istoric—literar asupra lui Alexandru Papiriu—Ilarian, ce va apărea, dacă nu ne înșelăm, sub auspiciile „Asociațiunii“, un manual de „Istoria literarii române“, în colaborare cu regretatul Virgil Oaița — și o colecție neprețuită de note din Arhivul de aici, din Oradea și din alte bibliotecă, de-acupra căreia, dacă regretatul nostru coleg nu ar fi fost așa de modest, ar fi putut pune, cu inimă liniștită adagiul: „Hec est opus, in quo post mortem gloriificabor“.

Din memorie pentru noi, și pentru istoria noastră literară, tocmai aceste note nu s'at prelucrate decât în parte și așa cum s'at adunate, cu maită trudă, și stăruință de fier, așteaptă un vrednic urmaș de muncă și harnicie, ca să le dea la iveală.

Până atunci să mai așteptăm. Locul e vacant. Continuatorul operii lui Petru Maior, Șineai, Clain, Cipariu, Bunea și I. M. Moldovanu, — *deocamdată* nu mai este!

* * *

Așa s'a ridicat odrasla țărăneasă din Dobâca, prin muncă și harnicie, ce atinge adese extremele, în ochii puținilor oameni, ce au știut să-l aprecieze pe deplin, până la aceea treaptă, ce duce deadreptul în Pantheon.

Sufletul lui ajuns la treapta apoteozii, după o viață de muncă neîntreruptă, își poate zice cu îndestulare: „Nimenia punând mâna sa pe plug, și caută îndărăpt, este îndreptat în împărăția lui Dumnezeu“. (Luca, 9, 62).

El, punând mâna pe plug, a muncit din greu, chiar până în zilele din urmă, când Ingerul Morții îi sta la spate, chemându-l spre celalalt țăram și spunându-i: „Și

FOIȚA.

† Dascălul nostru.

„I-a căzut bine sufletului meu, să caut pe acei călugări și dascăli năcăjiți, cari în viață cât au fost, n'au trăit deagaba și fără folos.“

În „Dascălii noștri“.

... Da, asta a căzut bine sufletului Tău mare, cinstite Dascăle Ioane, să despături săbranicul neguros al trecutului și să scoți din mormântul dureros al uitării pe toți aceia, cari au muncit cu osârdie deplină în egorul luminării noastre. Ochiul Tău ager a văzut departe peste veacuri și inima Ta nobilă a fost pururea deschisă pentru graiurile Blajului bătrân. Ai știut să stai de vorbă cu călugării austeri ai vlădicului Aaron, le-ai înțeles gândurile și străduințele ostenticioase, ai pătruns taina vieții mult huliului Bob, încercând să-l împaci cu cei trei luceferi culturali ai vremii sale și să-l speli de ponoasele prea exagerate ale istoriei, te-ai apropiat cu sfelnică îndrăzneală chiar de asprul Cipariu, rătăcindu-i comoara mult temută de gramaticii și de analiecte, ai așezat în văzul tuturor opera modestă dar inimoasă a atâtor uități, ai fixat activitatea viguroasă

Bunea și te-ai înduioșat în fața bătrânețelor bogate ale lui Micu Moldovanu... Ai trăit între noi, dascăle Ioane; te strecoreai încet și tăcut pe străzile orașelului nostru până la catedra atâtor înaintași iluștri, dar sufletul Tău era al bibliotecelor, al arhivelor colbuite, al încărcatei Tale mese de lucru, unde îți grăia Geronte Cotorea, Maior, Clain, Chiril Țopa, Teodor Pop, Ioan Rusu... Și Pumnul și Barișin! Erai al lor, ca să poți fi al nostru deplin; erai al trecutului ca să ne gătești nouă viitorul. Ai fost lanț grăitor, Dascăle Ioane, între munca de cultură din trecut a Blajului și între nizuințele de același fel din prezent și viitor. *Lanț de aur!*

Harnic grăitor în slove mărunte ai fost, Dascăle Ioane, până ieri-alaltăieri... Condeiul tău nu avea ostioiere, nici osteneala ta hotar: din ziua 'n noapte, din seară 'n dimineață. Tot la masă și lângă biblioteca Ta vastă, cu prețioase colecții rare. Ai fost un credincios ostaș al muncii, care nu cunoștea trăgămăre, nici măcar clipe de odihnă întârziată... Un erou ai fost dintre cei preamăriți de evanghelistul muncii, Carlyle, cel atât de iubit sufletului Tău. Nu vei uita niciodată, iubite prietene răposat, când în minutele de așteptare dintr'o gară sgomoțoasă, retrăși într'un colț de restaurant, îmi vorbeai despre apostolia muncii: Ne apleca-

serăm amândoi peste masa albă, ca să ne putem auzi glasurile și ochii Tăi erau mai aproape de mine ca întotdeauna. Îi cunoșteam potoliți și distrași, dar atunci se aprinseseră de năvala inimii Tale, care s'a deschis ca apăsată de-un rezort vrăjit când a venit vorba de Carlyle și de munca idealistă, cinstită.

— Munca, tinere, e taina vieții. Cu sudori și cu osteneală se cucerește astrii. Singur omul muncitor e viu; neactivii sunt niște hoituri. Munca e biletul de intrare în marele atelier al Creatorului. Asta se referă și la popoare, întocmai ca și la individ. Noi mai ales, cât avem de muncit, cât! Să muncim deci, tinere, ca eroii lui Carlyle, ca atâția muncitori modești câtși poate arăta, de pildă, singur Blajul nostru în trecutul său. Muncă și cinste. Și ură de minciună...

Cam așa îmi grăiai, iubitul meu fost profesor, în furnicarul din gara unui mare oraș. Și în vultul trenurilor cari plecau, în uruitul de roți, în val-vârtejul atâtor călători grăbiți, în cântecul febril al muncii moderne, glasul Tău, Dascăle Ioane, îmi părea că se înalță covârșitor ca zumzetul unor albine peste o grădină în primăvară, și aveam senzația că alături de mine, în redingota modestă de dascăl se ascunde un apostol adevărat. Apostol al muncii rodnice,

am fericit pe toți cei morți, mai mult decât pe cei vii! (Ecol. 4, 2).

Ingerul Morții îi sta la spate, când a rostit cei din urmă cuvânt de pe catedră, și de pe acest sfânt amvon — și glasul dumnezeescului Mântuitor spunea, prin graiul lui — abia ca câteva zile înainte — „Veniți la mine toți cei osteniți și împovărați și eu vă voi odihni pe voi”. (Mat. 11, 28).

* * *

Din partea Pantheon-ului, sufletul ce-și ia drumul spre lumea de slavă, se oprește pe o clipă și mai aruncă o privire, spre lumea noastră de humă.

Imploră cea din urmă binecuvântare dela I. P. S. Arhiepiscopul Victor, sub patronajul cărui a muncit, cu cea mai curată conștiință 22 ani.

Dacă morții ar putea să lăcrimese, s'ar înduioșa și el, dar lacrimile stau rânduite numai pentru oameni.

El ne privește deci, din lumea lui de nemurire, și glăsuște:

— Scumpa mea nevastă! Înțelege, cum înțeleg acum eu, că sufletul e nemuritor. Dramul nostru pe pământ e abia o scurtă rătăcire, prin Valea Plângerii. Fii tare și nu plânge, când îți trimit cea din urmă îmbrățișare a mea pentru bunul trai ce l-am avut împreună și, mai ales, pentru dragostea, cu care m'ai îngrijit în zilele suferinții și ale boalei. Dumnezeu să te binecuvânteze!

— Dragă soră, nepoții și rudențiile mele! Dumnezeu a rânduit, ca eu să mă duc. Cât m'au lertat puterile, m'am străduit să vă ajuterez pe unii dintre voi, dar acum, când facia vieții mele s'a stins, eu trebuie să-mi iau drumul, după-cum e scris. Dumnezeu să vă mângăie și să vă ajute, căci El e tatăl orfanilor și al celor fără nici un sprijin, pe lumea asta!

— Iubiți colegi, vă mulțumesc de dragostea ce mi-ați arătat, în munca noastră culturală.

Uitați micile neînțelegeri, ce trebuiau să se ivească inevitabil între noi, din ciugăirea atâtor idei. Fiți încredințați, că v'am iubit pe toți, ca un frate. Parcedeți înainte pe cărarea grea și nobilă — și fiți încredințați, că s. Ieronim avea dreptate, când spunea: „A începe este lucrul multora, a sfârși însă al puținora”. (Lib. 1, C. Iovian).

— Iubiți elevi, între voi am petrecut cea mai frumoasă parte a vieții mele și pentru luminarea voastră am cheltuit toată energia și toată dragostea mea. Am fost uneori sever cu voi? Da, am fost, și aceasta e una din cele mai mari mulțămiri a sufletului meu, ce pleacă spre alte sfere. Am fost sever, căci mintea noastră fragilă nu putea înțelege că copiilor nu le poți face bine decât cu de-a sila și că acela e cel mai bun dascăl, care își jertfește o popularitate efemeră, pentru a crește din voi oameni vrednici și caractere. Eu v'am iubit, deși nu v'o arătam; o știu aceasta toți elevii buni și săraci, pe cari i-am sprijinit totdeauna. Vă las cu limbă de moarte, să munciți și să vă purtați cinstit, dacă țineți să-mi păstrați amintirea, cum se cavine față de un părinte sufotesc al vostru. Aceasta e cea mai curată recunoștință, ce mi-o puteți aduce!

* * *

Așa glăsuște sufletul celui ce pleacă. Noi n'avem glas de astă dată, căci durerea ni-l sufocă în gât.

Cu alt prilej, iubite frate Ioane vom grăi și noi. Vom înșirui, după vrednicie, și amănunțit, meritele tale, gelul simțit, ce rămâne pe urma ta.

Pleacă acum spre lumea nemuririi, să-ți iai răsplata, de care te-ai învrednicit, prin munca și sîrguința ce te-a călăusit până în clipele morții.

Fie binecuvântată amintirea ta!

* * *

Morbul.

Îndată după reîntoarcerea din Oradea-mare s'a observat, în starea sanitară a doctorului Rațiu o schimbare înspre rău. Se plângea de junghiuri, dureri de cap, tuse și mai ales lipsă de apetit. Au fost chemați medicii din loc să-l cureze, dar durere, știința omenească a fost neputincioasă față de hotărîrea lui Dumnezeu. Morbul degenerase în apărindere gravă de plămâni, producând adese fierbințeli de 41 grade. A stat pe patul de suferințe aproape două săptămâni, suportând durerile boalei cu adevărată rezignație creștină, după cum îl cunoșteam.

Vestea morții.

Marti dimineața, la ora 7, 3/4 clopotele dela catedrală vesteau trecerea la cele veșnice a marelui și neuitatului dascăl. Institutule de învățământ au arborat drapelul negru. Corpul profesoral dela gimnaz s'a întrunit spre a dezbate asupra lucrărilor ce sunt împreunate cu înmormântarea. În ședința aceasta profesorii au luat hotărîrea, în unanim, de a eterniza memoria marelui bărbat de știință prin înfișarea unei colecte între profesorii și elevii gimnaziali, din care să se premieze un elev mai distins.

Pe catafalc.

Cadavrul, îmbrăcat în talar și patrafir, era așezat pe catafalc, având la cap sf. cruce. De laturile catafalcului câteva lumini cercau să alunge întunerecul, ce cu apusul soarelui, se nisuiă să se lase peste fața rumenă de mai înainte.

Câteva cununi de brad, presărate cu flori naturale de diferite culori, decorau jurul catafalcului. Ele erau depuse de elevii gimnaziali în semn de stimă și recunoștință pentru știința și sfaturile pă-

al abnegațiunii, al celui mai curat idealism! Cât de altfel te vedeam atunci, în clipele acelea, decât din banca de școlar neînțelegător!...

Dar astfel de clipe de ante-profesione cu graiul erau rare, foarte rare în viața Ta, Dascăle Ioane. Norocos prietinel, căruiă îți deschideai tu sufletul, la ani de zile doar. Căci nu erai omul planurilor de răspântie, nici a făgăduințelor exagerate. Nu-ți plictiseai anturajul cu sunătorii titlii ai cărților, pe cari le vei scrie, nici ai operelor, cu cari te vei nemuri, ca atâția reclamații. O, nu! Nu înțelegem să te faci celebru prin făgădueli, ci storceai recunoștințe prin fapte împlinite, prin isprăvi dăinuitoare, prin opere încheiate. Când ai venit în Blajul de carte și de școli tăcute, rodnice, din satul Tău de pe la Dobâca și de prin institute străine, lumea te-a primit cu rezerve și cu anumită nelcredere. Tinărul dascăl neîndemânatic și colțuros dela început părea că nu se va putea încopcia în tradițiile de cultură și de școli ale Blajului. Dar s'a dovedit cu prisosință, că inima Ta și eul Tău erau frământate din acelaș aluat cu profesorii dela început ai lui Grigorie Maior și Șulețiu, cu oamenii lui Cipariu, Pavel Aaron și ai lui Moldovanu, directorii de pe vremuri. Mai mult chiar, ai devenit cel mai tipic continuator

al lor. Și dubul lui Bunea și al atâtor valeri de seama lui s'a mutat din larga piață alui Inocențiu Clain în modesta Ta locuință de sub panteonul mitropoliei noastre. Tradiționala luminată de veghe a noptilor de studiu și de muncă alui Cipariu, dela Bunea a trecut în Tine, dascăle Ioane, ca să pălăie cu aceeași îndârjire în monotonele nopți ale Blajului. Și chiar de se întâmpla sa oricui Catedralei să mai adoarmă în bătrânețele lui tosite, paza noptii era ferestruia Ta pururea trează... Ornic neadormit al condeiului și al corectărilor migăloase!

Ostaș al păcii, războiul cu durerile lui tea cam acos din ogașe și inima te deprimă cu liniștea bibliotecator și cu graiul imaterializat al răposăților nici decum nu se putea afla în ansamblul lumii schimbate. Ziarele de astăzi cu nervozitatea șgaduitoare a atâtor precipitări te-au uluit și erai cutremurat în toată ființa ta de cercetător al vremilor impietrite. Nu te simțeau acasă în marva silelor noastre și de aceea cu mai multă ardoare te făcuși în chilia Ta de studiu, ca să nu te atingă valorile zilei. Ai fugit de sinea de astăzi cât ai putut, te-ai emuls atât de tare, încât te-ai smuls cu totul... Ne-ai părăsit, scumpul nostru profesor, te-ai coborât pentru totdeauna în lumea de liniște a celor duși.

A venit o boală neiertătoare și spre covârșitoarea noastră durere, spre irremediabilă pierdere a școlilor și a culturii noastre, și-a ușurat calea de refugiu spre trecut. Te-am pierdat...

Partai în fizicul Tău debilitat germenii morții și totuși nu mai voiai să te dai odihnei recreatoare. Beseai la gimnaziu cu vechea punctualitate, deși fața Ta era crispată de suferință și trupul Tău greu apăsător de boală. Încet a trebuit să întrevină vorba părintească a directorului, ca să-ți vezi de pat și de sănătate. Căci nici prin gând nu-ți trecea, că mai ai datorințe și față de tine, afară de interesele școlii. Te-ai gândit la odihnă numai la porunce expresă. O, ce splendidă apoteoză a datoriei! Mândră cunoștință pe creștetul Tău de apostol al muncii...

Nu ai pregetat în boala Ta nici să urci amvonul catedralei și să-ți rostești, fără să-ți dai seamă, cântecul de lebedă, despre: *uriciunea minciunii și dragostea adevărului*. Ce cântec sublim! Dascălul muacii drepte, tachinătorul în faptă al adevărului propovăduind adevărul pe amvonul bisericii... Un finale mai grandios nu se putea pentru viața Ta cinstită de muncă și de adevăr. Inșiși elevii Tăi, Dascăle Ioane, au remarcat acest moment în clipe când s'a lăsat ca un junghiu dureros vestea morții Tale.

rințești infiltrate în mințile lor de dascălul mare ce se duce.

La treptele catafalcului se perândau grupuri de elevi, cari în genunchi, cu ochii umezi, rostiau rugăciuni pentru odihna bunului lor povățuitor. La o parte, în haine de doliu, cu fața brăzdată de chinurile sufleteste și trupești, petrecea în rugăciuni soția marelui defunct. Din ochi îi curgeau șiroaie de lacrimi și când izvorul lor încetă, durerile, ce i-au copleșit sufletul de soție bună, isbucneau prin hohote înăbușite de plâns.

Inmormântarea.

S'au luat de cu vreme, dispozițiile de lipsă înmormântării unui bărbat ilustru. Dimineața s'a oficiat o liturgie comemorativă. La ora 1 clopotele dela catedrală au vestit începerea serviciului divin de înmormântare. Carul mortuar a adus sicriul în catedrală, trecând prin cordonul format de elevii dela toate institutele de învățământ.

Serviciul înmormântării a fost oficiat de toți profesorii preoți dela gimnaz, pontificând Rev. domn *Dr. Ambrosiu Chejan*, canonic-director gimnazial. Cântările funebre au fost executate de dl profesor *Aron Papiu* și de dl *Ioan Moldovan*, notar mitrop.

Panegiricul l-a rostit dl prof. *Ciura*. Cuvinte de adio au ținut dnii prof. *Ștefan Pop*,¹⁾ în numele institutului pedagogic și *Gavril Precup*, în numele Asociațiunei.

La actul înmormântării a asistat un public numărös format din întreaga inteligență locală, și elevii dela toate institutele de învățământ. Au fost de față dl prim-pretor *Simonffy* și dl medic cercual *Rohoncsy*.

Carul mortuar a fost însoțit până la mormânt de toți ceice l-au venerat prin prezența lor.

¹⁾ Vorbirea dlui Pop, din lipsa de spaț, va apărea în nr. viitor.

— A fost cel mai mare dușman al mineișiei și a murit combătându-o pe amvon — au zis foștii elevi ai tăi, școlarii de astăzi, în ziua morții Tale. Și noi fixăm această clasică apreciere, ca cel mai frumos document al personalității Tale... Minunat diamant în canana de răsplată a unui profesor.

Iubite dascăle Ioane! Acestea rânduri răslețe n'au avut de scop să fie o oglindă completă a eului Tău mare. O, nu! Spre aceasta trebuie răgaz și trebuie studiu de vreme îndelungată. Iar scrierul acesta se face acum, când catafalcul Tău e proaspăt și trupul abia ți-s'a răcit de chinurile morții. Acum nu e vremea scrierului și a aprecierilor. Ochii ne sunt pedidiți de lacrimi și inimile străsse de durere. Acum numai plânge putem... Plâng colegii Tăi, plâng elevii, plâng vecinicii pe maestrul lor de dascălie. Plâns greu, plâns sincer, plâns dureros.

— Plângi Blajule bătrân, plângeți școli harnice, plângeți mii de elevi dela zecea patru vânturi:

Dr. Ioan Rațiu, dascălul nostru nu mai este!

Un apostol mai puțin...

A. Melin.

La groapă, după încheierea serviciului de înmormântare, elevul *Modorcea*, în numele clasei a VI-a, mulțamește fostului bun profesor de clasă, pentru toate sfaturile și povețele, cu cari marele dascăl se nizu să le gătească căile vieții și caracterelor firme.

Preotul face semnul sf. cruci în patru laturi ale mormântului, și publicul aruncă câte un pumn de țărână pe sicriul ce cuprinde mărgăritarul pierdut.

Cuvânt de adio rostit în numele Asociațiunei.

După rostirea panegiricului, domnul profesor *Gavril Precup*, în numele comitetului Asociațiunei își ia adio dela fostul lor coleg prin următoarele cuvinte:

Jalnici ascultători!

Profesorul Dr. Rațiu, a cărui trup rece stă închis în acest sicriu cernit, prin munca și sirguinta sa fără păreche s'a ridicat nu numai în șirul vrednicilor dascăli ai neamului, ci a fost între cei dintâi și în ierarhia literilor. De tiner s'a fadelnicit ca studiul și cu scrierul. Pururea scruta prin arhive și cu hărnicia albinei a cules din vrafurile de manuscrise date prețioase, pe cari turnându-le în forma literară, ni-a îmbogățit literatura cu contribuții de mare folos: desvâlindu-ne epoca de sbucium și frământări culturale din veacul al 18-lea; evocându-ne mărețele figuri a unor oameni, cari au fost. A Drului Rațiu este vrednicia de a ne fi desgropat trecutul plin de farmec și evlavie al Blajului de odinioară cu seria întreagă de dascăli cuceritori și iubitori de neam. Dr. Rațiu a fost apostolul fanatic al cultului oamenilor mari, cari au înălțat bunul nume al Blajului. Mari bărbați: Cipariu, Bunea și I. M. Moldovanu prin condeiul Dr. Rațiu vor trăi vecinic în amintirea generațiilor viitoare.

Asociațiunea pentru cultura și literatura poporului român din Ungaria, aprențând talentul și rezultatele muncii întrepide a acestui harnic dascăl, în 1905 l-a ales de membru corespondent în secțiunea literară; iar în 15 Iulie 1909 la propunerea actualului preșident al Asociațiunei „Dr. Ioan Rațiu, profesor gimnazial în Blaj, care a ținut în continuu legătură cu „Asociațiunea“ și care s'a distins prin numeroase lucrări literare, cari dovedese activitate și pricepere, — e primit cu unanimitate de membru ordinar în secția științifică în locul regretatului publicist Iosif Vulcan. Dr. Rațiu a făcut parte și din comitetul central al acestei instituțiuni culturale în calitate de membru suplent.

Toate acestea distincții li-a meritat, pentru că acest om al datoriei și aici a fost între cei dintâin, înpuându-se cu munca și cu hărnicia.

Ce dureros e pentru comitetul acestei instituțiuni, când pierde în Dr. Rațiu pe un conștituiton iubitor și devotat, dela care era în drept să aștepte și de aici încolo o rodnică și valoroasă muncă literară.

Scump tovarăș, prea curund ne părăsești, colaborarea ta la înaintarea culturii poporului român, acum era mai dorită și mai necesară! Credeam să te avem încă mult timp între noi! Erai în puterea vrăstei! Dar destinul a voit altcum! Te-a chemat în panteonul nemuririi alături cu cei mari și buni ai noștri; iar noi rămânem cu dul-

cea-ți amintire. În numele comitetului Asociațiunii îți zic: Pleacă suflet blând în lumea vecinicii și cere dela Domnul Mărirei binecuvântare și ocrotire asupra acestui așezământ cultural.

În veci să-ți fie amintirea!

† Dr. Ioan Rațiu.

(1869—1917.)

Profesorul Dr. Ioan Rațiu, după un morb greu de două săptămâni, s'a stins în 9 Ianuarie 1917, la vârsta de 48 ani.

A pierdut Blajul un vrednic bărbat, un înflăcărat muncitor pe terenul culturii noastre naționale și pe urma acestei pierderi a rămas un adânc gol, care nu știm dacă va putea fi suplinat.

S'a încheiat înainte de vreme o vieță plină de muncă și de dragoste pentru școală și neam, s'a dus dintre noi un suflet blând de om cu desăvârșire cinstit, un învățat modest și educator plin de dragoste pentru cariera, ce a îmbrățoșat.

* * *

Dr. Ioan Rațiu s'a născut la 10 Maiu 1869, în Dăbăca, cottul Solnoc-Dobăca, din părinți țărani. Școala primară a făcut-o în satul natal, iar liceul în Cluj. Ca student s'a distins prin o hărnicie exemplară și o diligență de fier. Sărac de acasă, smeritul student a trebuit să îndure necazuri multe și grele, și nu odată a fost nevoit să-și câștige singur hrana năcăjită de toate zilele, făcând pe corepetitorul ori îndeplinind alte servicii. S'a luptat cu toate neajunsurile, și Dumnezeu i-a ajutat să poată termina cu bună reușită liceul. Studiile universitare le-a făcut în Gratz și în Cluj. În 1898 și-a câștigat cvalificațiunea de profesor pentru școlile medii din filologia română și maghiară, iar în 1900 a fost promovat doctor în filozofie.

Ținărul absolvent de filozofie în 1895, toamna, e numit profesor practicant la gimnasiul gr.-cat. cu 4 ore pe săptămână și suplent la preparandie și școala superioară de fete.¹⁾ În 22 Februarie 1898, prin ord. consist. nr. 470 e numit profesor ordinar definitiv la preparandie, făcând lecții în aceeaș vreme și la școala superioară de fete. La aceste 2 institute a funcționat până în 1900, când prin ord. cons. nr. 957 din 3 Martie 1900, a fost trecut în aceeaș calitate la gimnasiul arhiepiscopesc unde a funcționat până la moartea sa.

Afară de greaua sarcină de profesor, Dr. Ioan Rațiu a mai purtat și alte slujbe, mult-puțin grele, cari îi răpeau timp mult dela alte ocupațiuni poate mai plăcute, — din 11 Sept. 1897 până 1 Sept. 1900 a fost prefect de studii în Internatul preparandial; din 1 Sept. 1900—1908 în seminariul junimii (Internatul Vancean de băieți); secretar desp. Blaj al Asociațiunii.

Dar activitatea sa nu s'a mărșinit numai la împlinirea datoriei de profesor

¹⁾ Anuarele inst. de lav.

și educator. Dr. Ioan Rațiu la parte activă la toate mișcările însemnate culturale și sociale dela noi. La 1902 ajunge în congregația comitatului Alba-inferioară, unde s'a distins prin câteva vorbiri, în cari a dat dovezi nouă de o temeinică erudiție.

Asociațiunea pentru literatura și cultura poporului român, apreciând activitatea sa vastă și hărnicia dovedită, în 1906 îl alege membru în secția literară, iar în sesiunea din 1909 Dr. Ioan Rațiu e ales membru în comitetul central al celei mai înalte societăți literare a Românilor din patrie.

* * *

Profesorul Rațiu și-a câștigat însă vrednicia și titlu de recunoștință posterității prin activitatea sa de istoric și cercetător al trecutului nostru. Lucrările sale atât de număroase sunt o dovadă de zel, hărnicie și energie de muncă rară. Cu toată modestia figurilor umile, desgropate din trecutul Blajului, contribuțiile istorico-literare a Drului Rațiu, pentru clădirea cea mare a istoriei noastre culturale sunt de o valoare incontestabilă. Hărnicia autorului, temeinicia cercetărilor migăloase, conștiințiositatea scrupuloasă, cu care și-a compus lucrările sale, sunt calitățile de căpetenie a întregii sale opere.

Ordinul de zi al Maj. Sale CAROL IV.

Răspunsul ententei la nota de pace a puterilor centrale fiind negativ, Majestatea Sa, împăratul-rege, CAROL, în conglăsuire cu aliații Săi, a dat următorul ordin către armată și puterea navală:

Soldați!

Știți, că eu și domnitorii aliați am încercat să pregătim pacea dorită de toată lumea. Dușmanii noștri și-au dat răspunsul lor acum. Fără să cunoască condițiile noastre, au respins mâna întinsă. Camerazi, iarăș cătră voi se îndreaptă cuvântul meu de chemare. Armele voastre, în restimpul războiului de aproape 30 luni, au vorbit destul de lămurit. Și de acum înainte cuvântul să fie al eroismului și vitejiei voastre.

N'a fost de-ajuns din jertfe. Mai multe trebuie se aducem. Dușmanii noștri sunt vinovați de aceasta. Dumnezeu mi-e mărturie.

Patru regate inimice ați călcat în picioare împreună cu armatele vitejilor noștri aliați, și mari teritorii ați cucerit din teritoriul dușmanului.

Potențaii puterilor inimice în contra acestor fapte încă chiar și acum își momesc popoarele și armatele cu nădejdea, că poate se întrevină schimbare în soarta

lor. Iată, voi sunteți chemați ca să vă răfuiți aspru cu dânsii!

Plin de încredere mândră în puterea mea armată mă pun în fruntea șirurilor voastre.

Înainte cu Dumnezeu!

Viena, 5 Ianuarie 1917.

s. s. Carol.

*

Ordinul de zi al împăratului VILHELM.

În același înțeles se îndreaptă împăratul Germaniei către armata și flota sa:

Cătră armată și flota mea de războiu!

În conglăsuire cu domnitorii aliați Mie, am făcut dușmanilor noștri propunerea ca să începem cât mai degrabă pertractarea de pace. Dușmanii noștri au respins propunerea mea. În înfometarea lor după putere vreau să nimicească Germania. Vom continua războiul. Înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor numai guvernele dușmane au se răspundă de acele jertfe îngrozitoare, de cari am voit să vă cruți. Vă veți oțeli de indignarea pentru atacurile mârșave ale dușmanilor în apărarea drepturilor sfinte și de aceea ca să croiți patriei viitor mai fericit.

Inimicii noștri au respins înțelegerea, pe care le-am oferit-o. Cu ajutorul lui Dumnezeu îi vor constrânge la aceasta armele noastre.

Vilhelm I. R.

Răspunsul monarhiei la nota ententei. — Ministrul de externe austro-ungar, contele Czernin a adresat cu datul de 11 crt. ambasadorului american din Viena și altor reprezentanți ai statelor neutrale europene o notă, în care schitează situația creată de respingerea ofertului de pace din partea statelor inamice.

Nota, adresată guvernelor ententei prin statele neutrale, arată, că motivele aduse de ententă în răspunsul ei pentru continuarea războiului, sunt lipsite total de motivele unor serioase divergențe.

Ce privește purtarea monarhiei față de Sârbia ministerul de externe declară, că Austro-Ungaria, în anii premergători ultimului, a dovedit o atitudine corectă față de pornirile agresive, inamice ale Sârbiei, până când atentatul mârșav din Serajevo a curmat orice purtare pașnică.

Discuția, că situația strategică la care partidă e mai favorabilă, e fără rezultat. Răspunsul îl concedem judecății publicului. Monarhia și aliații poartă războiu de apărare și nu de cuceriri teritoriale, până când dușmanii noștri au de scop al războiului dismembrarea monarhiei, recucerirea Elsația-Lorenei și mutilarea teritorială a Bulgariei. Puterile centrale au ob-

ținut pe deplin scopul defenziv, pe când planurile inamicilor se tot depărtează de realizare.

E afirmația absurdă, că ofertul nostru de pace, fără propunerea condițiilor, e o simplă manevră. Puterile centrale au făcut ofert sincer și loial, fiind aplicate să comunice, înainte de începerea tratativelor, condiții acceptabile.

Privitor la libertatea și drepturile popoarelor mici, de cari vorbesc inimicii, ne provocăm la procedura urmată față de finii, buri, greci.

Ministeriul nostru de externe declară, că puterile centrale, după schimb de idei, sunt aplicate să pregătească calea păcii. Aceasta depinde acum de decisiunile adversarilor.

Înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor declinăm responsabilitatea continuării războiului. Cu conștiința liniștită în cauza noastră vom lupta până la învingerea finală, care va asigura existența și libera dezvoltare a popoarelor noastre.

Condițiile de pace ale ententei.

— Guvernele ententei, în răspunsul dat la nota lui Wilson, după informațiile ziarului „Ruskoje Slova“, stabilesc următoarele condiții de pace: Puterile centrale să-și retragă armatele de pe teritoriul ocupat dela inamic. Pacea se va încheia numai pe lângă astfel de condiții, cari vor oferi garanții serioase și juste pentru durabilitatea păcii și a noilor tocmei. Trebuie asigurată libertatea și independența statelor mici, de aceea vom pretinde garanții de atari, cari în viitor se zădărnicesc astfel de atacuri cum a fost atacul german contra Belgiei și cel austro-ungar contra Sârbiei.

Grecia și ententa. Relațiile dintre aceste state, în timpul din urmă, iarăș au ajuns în stadiu critic. La Roma s'au întrunit reprezentanții diplomației ai ententei luând decisiuni referitor la continuarea războinului cu unitate de acțiune și la demersurile privitor la Grecia. La început guvernul elin refuza împlinirea cererilor ententei de ai pune la dispoziție telefonul, linia ferată, armata și muniții. Față de hotărîrea aceasta a Greciei ententa a blocat-o cu flotila, ceea ce a produs în Grecia mari lipsuri. După informațiile agenției „Reuter“ guvernul elin, în răspunsul dat la nota guvernelor ententei, acceptă cererile acestora cuprînse în ultimul mai nou.

Briand a predat răspunsul ententei la nota de pace alui Wilson.

— Ministrul president francez eri a primit pe ambasadorul american Sharp, căruia în numele statelor aliate, i-a predat răspunsul referitor la întreprinderile de pace ale presidentului Statelor Unite. După știrile date de agenția „Reuter“ Briand în nota aceasta arată, în trăsături generale, condițiile pe baza cărora ententa e aplicată la tratative de pace. În Franța nota se va da publicității numai după 48 ore dela imanicarea ei presidentului Wilson.

Briand a imauat ambasadorului american și nota guvenului belgian, în care guvernul, alăturându-se la nota colectivă a aliaților, exprimă recunoștința guvernului american pentru acțiunile nobile întreprinse în favorul populației de pe teritoriul ocupat.

Războiul european.

În valca Susita și Casinu atacul trupelor aliate progresează. Spre nord de Ojtuz trupele austro-ungare și germane au luat cu asalt mai multe poziții rusești. Forțările număroase ale dușmanului, pentru recucerirea acestora, au rămas infructuoase. Între Riga și Smorgon rușii, după canonade puternice de artilerie, au pornit la asalt, câteva dintre ele le-am respins total. La Ipern, Wajtschaete, Ancre și lângă Somme atacurile de artilerie și granate de mână sunt foarte violente. Spre nord de Ipern am respins atacurile inamice, cărora pe un sector îngust le-a succedat să se apropie de tranșeele noastre. La Beaumont inamicului i-a succedat să ocupe o parte mai puțin de tranșee.

Pe celelalte fronturi nimic deosebit.

In atențiunea dnilor restanțieri.

Aducem la cunoștința cetitorilor, că în urma unei hotărâri ce s'a luat de direcțiunea acestei foi, „Unirea” nu se va mai speda decât numai acelor d-ni abonați, cari și-au achitat pe deplin abonamentul, și-au regulat afacerile, în înțelegere cu Administrația.

Dnii restanțieri sunt anunțați, că vor mai primi foaia numai până la sfârșitul acestei luni.

Atunci li-se va sistă expediția foii, și pentru încassarea restanțelor, vom fi nevoiți a recurge la forul civil.

S'au făcut provocări în repetite rânduri; nu mai suntem în situația, ca pentru neglijența unora să perpetuăm o stare de lucruri absolut imposibilă, în o vreme când hârtia e așa de scumpă, și spesele de tipărire etc., deasemeni.

Cu 1-a Februarie, reducem tirajul la numărul necesar.

Pentru orientare!

Informațiuni.

„An nou fericit” urăm cetitorilor ziarului nostru!

Sărbătorile Crăciunului. De astă dată, timpul nașterii Domnului se prevedea, că na fi noroiu, moherat. Singur calendarele ne mai susțineau nădejdea, că sărbătorile nașterii vor fi albe, bătute cu zăpadă curată, căci așa le șade bine lor. Mă uitam des la rubrica ce înșamnă mersul vremii, după ca-

lendarul de 140 ani. Și de data asta nu m'am înșălat. Dinspre seara Crăciunului se așezau lin, cu sfilă parecă, fulgi gingași de zăpadă și în jocuri de fluturi zburdalnici, cântau locul unde să se aștearnă, nu cumva să se murdărească de tina lumii acesteia.

Covorul de zăpadă era parcurs de câte o ceață de mici colindători, cărora, în amintirea Crăciunului vesel din timp de pace, le venia greu să nu vestească creștinilor, prin glasul lor argintiu, sărbătoreala Domnului și viața familiară liniștită, ce a fost odată.

La case private se zărea prin geamuri, ce nu aveau trase roletele, câte un pom de Crăciun. Brazi mici, ce cu verdețea lor durabilă grăesc mult sufletelor lăncezite de azi, erau decorate cu nuci aurite, argintate, bomboane împodobite în hârtie de mătăasă de diferite colori. Câteva luminări acătate pe crenguțele bradului, luminau vesele și numai din când în când lăcrimau, regretând par'că și rușinându-se de suma mare, cu care și-au cumpărat un locșor pe pomul de Crăciun. Mai des sfârâiau, ca un lung oftat, blăstămând pe fabricantul, care le-a trimis în lume cu multe imperfecțiuni, ajungând acum în tovărășia atâtor delicatese.

Sub pom erau așezate câteva daruri, aduse de îngeri copiii buni, păpuși, trimbiți, tobe, dar multe de altădată lipseau.

— Mie nu mi-a adus ingerul nimic, spunea Icuța, — tata îi bolnav și ingerul tatii trebuie să grijească de el.

— Ingerul tatii mi-a adus numai păpuși și o păpușă, mama a zis, că la copii au venit acum numai ingerii cei mici, ei sunt slabi și nu pot aduce mai mult. Ingerii cei mari au dus cadouri multe la ostașii din războiu.

Așa se mângâiau copiii de darurile aduse de îngeri și de veselia lor se bucurau și părinții, abătându-se numai când străbăteau cu gândul vremile trecute, când cu toții ceice sunt departe, emulau în colinzi, în aprecierea și laudarea bogățiilor aduse de îngeri.

Producție școlară. A douăzi de Crăciun elevele Internatului Vancean de fetițe au aranjat o producție de casă, cu colinzi, declamări și piese teatrale. Prima bucată, întovărășită de apariția unui chip frumos de inger, lângă tradiționalul pom de crăciun, învălit de razele luminilor pălpăitoare, ne-a legănat în iluziile crăciunurilor bune de altădată. În piesa teatrală „Cassa fermecată” elevele au fost drăguțe și istețe, îndeosebi „cameriera”. Apoteozarea „doinei” cu ciobănașul „tras printr'un inel”, a fost o succasă surpriză. — Superioritatea internatului face bine, că deprinde elevele la debuturi și le dă ocazie să-și câștige dexterități, în această privință, căci astfel de producții de casă au un rol principal în educația fetelor.

Ședința Camerei ungare, s'a întrunit în 11 crt. După deschiderea ședinței prim-ministrul cetește autograful regal, prin care Majestatea Sa își exprimă mulțumirile pentru aranjarea serbărilor de încoronare. La propunerea contelui Tisza se inarticulează în legile țării memoria împăratului-rege Francisc Iosif I., încoronarea de rege a Majestății Sale Carol IV. și singraful regal. După aceste prezidentul Camerei, Szász, cetește propunerea deputatului Rákovszky, în care

cere acordarea dreptului de alegători pentru toți ostașii de pe front, cari până acum nu se bucură de el.

Ședința proximă se va întruni Luni.

Deputatul Mihali în favoarea românilor internați și deținuți. Aflăm că președintele Clubului parlamentar al naționalităților, d. deputat dr. Teodor Mihali s'a prezentat în audiență zilele trecute la ministrul de justiție, dr. Balogh și la ministrul de interne d. Sándor. La cel dintii, d. Mihali a cerut clementă creștinească față de numeroși români închiși la Cluj, sau la Oradea-Mare, cari stau sub acuză pentru diferite delictive politice. Iar pe d. ministru de interne, d. Mihali l'a rugat să dea o soluțiune multumitoare chestiunii internaților români în comitatul Sopron și în alte lagăre. Ambii miniștrii au dat asigurări liniștitoare deputatului român.

„F. P. R.”

Cât a subseris o comună românească pentru împrumutul de războiu. Cetim în „Foaia Pop. Rom.” din Budapesta, că comuna Sustria, formată numai din 180 de case a semnat, în decurs de două ore, 35.000 coroane pentru împrumutul al cincilea de războiu.

Bilete pentru crumpene în Berlin. Începând cu 2 Ianuarie s'au introdus, pe întreg teritoriul orașului Berlin, bilete pentru cumpărarea crumpenelor. În hotel, ospătării și penziioane se vor vinde crumpene numai pe lângă prezentarea acestor bilete. Fiecare persoană va putea cumpăra numai 125 grm. crumpene.

Necrolog. † Simion Călușiu, avocat, membru al Congregațiunii comitatului Târnavei-mici și a altor însoțiri și reuniuni culturale, după grele suferințe, Sâmbătă în 30 Decembrie n. 1916, la 2 ore dim. a încetat din viață, în anul al 79-lea al etății sale.

Rămășițele pământești ale scumpului repausat s'au așezat spre odihna vecinică Luni în 1 Ianuar n. 1917, la 2 ore d. a. în cimiterul comun din Diciosânmărtin.

— † Mărioara Birăuțiu, a încetat din viață, Mărcuri dimineață, 3 Ianuarie 1917, în clinica Prof. Jendrassik, în anii cei mai frumoși ai tinereței, 21 ani, de o boală ce nu iartă.

Înmormântarea rămășițelor pământești ale scumpei noastre defuncte a avut loc Vineri, 5 Ianuarie, la ora 3 după amiază, în Budapesta.

Odihnească în pace!

Proprietar, editor și Redactor responsabil:
Ioan Saclău.

Aviz.

Caut o menajeră inteligentă și serioasă, care fierbe bine, știe lucru de mână și e destoinică în toate ramurile gospodăriei. Leafa 40 cor. pe lună și spesele de călătorie. Își poate ocupa postul în 25 Ian. ori 1 Februar.

Viora dr. Ciordaș
Beiuș — Belényes Com. Bihor.